

SLOVENSKÁ KOMISIA CHEMICKEJ OLYMPIÁDY

CHEMICKÁ OLYMPIÁDA

56. ročník, školský rok 2019/2020

Kategória D

Krajské kolo

**RIEŠENIE A HODNOTENIE TEORETICKÝCH
A PRAKTICKÝCH ÚLOH**

RIEŠENIE A HODNOTENIE TEORETICKÝCH ÚLOH

Chemická olympiáda – kategória D – 56. ročník – šk. rok 2019/20
Krajské kolo

Jela Nociarová

Riešenie úlohy T1 Priemyselná výroba zinku (15 b)

- a) 1 b sfalerit
- b) 2 b SO₂, oxid siričitý
- c) 4 b $2 \text{ZnS} + 3 \text{O}_2 \rightarrow 2 \text{ZnO} + 2 \text{SO}_2$
2 b za správne reaktanty a produkty,
2 b za správne stechiometrické koeficienty
- d) 2 b CO₂, oxid uhličitý
- e) 1 b Vznikne biely zákal uhličitanu vápenatého.
- f) 4 b $2 \text{ZnO} + \text{C} \rightarrow 2 \text{Zn} + \text{CO}_2$
2 b za správne reaktanty a produkty,
2 b za správne stechiometrické koeficienty
- g) 1b 3. redukovadlo

Riešenie úlohy T2 Výroba zinku elektrolýzou (12 b)

- a) 4 b $\text{ZnO} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2\text{O}$
2 b za správne reaktanty a produkty,
2 b za správne stechiometrické koeficienty
- b) 2 b $\text{ZnCl}_2 \rightarrow \text{Zn}^{2+} + 2 \text{Cl}^-$
2 b zinočnatý kation a chloridový anión
- c) 2 b Oxidácia: $2 \text{Cl}^- - 2 \text{e}^- \rightarrow \text{Cl}_2$
2 b Redukcia: $\text{Zn}^{2+} + 2 \text{e}^- \rightarrow \text{Zn}$
V prípade vymenenia rovníc oxidácie a redukcie,
ale inak správnych rovniciach, udeliť spolu 2 b.

Riešenie úlohy T3 Chemická priradovačka (20 b)

Látka	Chemický názov	Priradenie
ZnCO ₃	uhličitan zinočnatý	a, c
CuSO ₄ · 5 H ₂ O	pentahydrát síranu meďnatého	e, f
CH ₄	metán	h
NaOH	hydroxid sodný	b, c
CaCO ₃	uhličitan vápenatý	a, c, g
ZnSO ₄ · 7 H ₂ O	heptahydrát síranu zinočnatého	d, f
H ₂	vodík	h

Za každý správny názov + 1 b, za každé správne priradené písmenko + 1 b, za každé nesprávne priradené písmenko – 1 b.

Riešenie úlohy T4 Finančná (krimi)chémia (13 b)

a) Hmotnosť hliníka:

Najprv vypočítame látkové množstvo hliníka v 1 dm³ roztoku s koncentráciou hlinitých katiónov $c = 0,029 \text{ mol/dm}^3$.

$$c(\text{Al}^{3+}) = n(\text{Al}^{3+}) / V$$

1 b $n(\text{Al}^{3+}) = c(\text{Al}^{3+}) \cdot V$

$$n(\text{Al}^{3+}) = 0,029 \text{ mol/dm}^3 \cdot 1 \text{ dm}^3$$

1 b $n(\text{Al}^{3+}) = 0,029 \text{ mol}$

Teraz vypočítame hmotnosť hliníka:

1 b $m(\text{Al}^{3+}) = n(\text{Al}^{3+}) \cdot M(\text{Al}^{3+})$

$$m(\text{Al}^{3+}) = 0,029 \text{ mol} \cdot 27 \text{ g/mol}$$

1 b $m(\text{Al}^{3+}) = 0,783 \text{ g}$

Rovnako vypočítame hmotnosť zinku:

$$c(\text{Zn}^{2+}) = n(\text{Zn}^{2+}) / V$$

1 b $n(\text{Zn}^{2+}) = c(\text{Zn}^{2+}) \cdot V$

$$n(\text{Zn}^{2+}) = 0,006 \text{ mol/dm}^3 \cdot 1 \text{ dm}^3$$

1 b $n(\text{Zn}^{2+}) = 0,006 \text{ mol}$

1 b $m(\text{Zn}^{2+}) = n(\text{Zn}^{2+}) \cdot M(\text{Zn}^{2+})$
 $m(\text{Zn}^{2+}) = 0,006 \text{ mol} \cdot 65,4 \text{ g/mol}$

1 b $m(\text{Zn}^{2+}) = 0,392 \text{ g}$

b) Hmotnostný zlomok hliníka:

1 b $w(\text{Al}) = m(\text{Al}) / m(\text{minca})$

$w(\text{Al}) = 0,783 \text{ g} / 7,80 \text{ g}$

1 b $w(\text{Al}) = 0,10$

Hmotnostný zlomok zinku:

1 b $w(\text{Zn}) = m(\text{Zn}) / m(\text{minca})$

$w(\text{Zn}) = 0,392 \text{ g} / 7,80 \text{ g}$

1 b $w(\text{Zn}) = 0,05$

Uznáva sa aj vyjadrenie pomocou hmotnostného percenta.

c) 1 b Minca nie je vyrobená zo severského zlata,
pretože má príliš vysoký obsah hliníka.

Pri všetkých úlohách pridáme plný počet bodov aj v prípade uvedenia iných správnych odpovedí, resp. iného správneho spôsobu výpočtu.

RIEŠENIE A HODNOTENIE VIRTUÁLNYCH PRAKTICKÝCH ÚLOH
Chemická olympiáda – kategória D – 56. ročník – školský rok 2019/2020
Krajské kolo

Jana Chrappová

Riešenie úlohy P1: Príprava hydroxidu zinočnatého a síranu draselného (9 b)

a) v kadičke **A**: roztok síranu zinočnatého

v kadičke **B**: roztok hydroxidu draselného

- za správne určenie roztokov v kadičkách udeliť **1 bod**

Vysvetlenie: Roztok KOH je zásaditý, čiže jeho pH bude väčšie ako 7 - podľa sfarbenia pH papierika je pH väčšie ako 7 v kadičke B – preto roztok KOH je v kadičke B a roztok ZnSO₄ musí byť v kadičke A.

- prípustné sú aj iné logicky správne vysvetlenia, za zdôvodnenie udeliť **2 body**.

b) $\text{ZnSO}_4 + 2\text{KOH} \rightarrow \text{Zn(OH)}_2 + \text{K}_2\text{SO}_4$

- za správnu rovnicu udeliť **2 body**, ak v reakcii nie sú uvedené správne stechiometrické koeficienty udeliť len **1 bod**

c) *V zmesi je nerozpustný Zn(OH)₂ a vodný roztok K₂SO₄. Zn(OH)₂ sa dá oddeliť filtráciou, látka ostane zachytená na filtračnom papieri a po ukončení filtrácie sa nechá vysušiť.* **2 body**

- 2 body udeliť aj vtedy, ak ako spôsob oddeľovania zrazeniny je uvedené zliatie roztoku nad zrazeninou do inej kadičky. Ak pri získavaní čistého a suchého Zn(OH)₂ riešiteľ neuvedie, že získaný produkt je potrebné vysušiť – udeliť len **1 bod**. Body nestrhávať ak nemajú uvedené premývanie zrazeniny na filtračnom papieri, príp. čistenie zrazeniny pomocou dekantácie.

Filtrát predstavuje vodný roztok K₂SO₄, prášok K₂SO₄ z neho získame odparením do sucha. **2 body**

2 body udeliť vždy, ak je možné navrhovaným postupom získať K₂SO₄ ako práškovú látku (napr. rôzne metódy kryštalizácie a následné oddelenie kryštálikov z kryštalizačného roztoku). Ak by postup nevedol k získaniu tuhého K₂SO₄, neudelíť žiadne body.

Riešenie úlohy P2: Určovanie neznámych práškových látok (11 b)

a) **V skúmavke A:** Na_2CO_3 – je rozpustný vo vode, reaguje s HCl pričom vzniká CO_2

- ak je správne určená látka a uvedené sú všetky zdôvodnenia **2 body**
- ak je látka priradená správne, ale bez zdôvodnenia prideliť len *0,5 bodu*
- ak látka nie je správne priradená (i keď sú uvedené zdôvodnenia) - žiadne body

V skúmavke B: ZnO – nerozpustný vo vode, reaguje s HCl , pri reakcii vzniká vo vode rozpustná soľ ZnCl_2

- ak je správne určená látka a uvedené sú všetky zdôvodnenia **3 body**
- ak chýba vysvetlenie, že reakciou vzniká vo vode rozpustná soľ udeliť *2,5 bodu*
- ak je látka priradená správne, ale bez zdôvodnenia prideliť len *0,5 bodu*
- ak látka nie je správne priradená (i keď sú uvedené zdôvodnenia) - žiadne body

V skúmavke C: ZnSO_4 – je rozpustný vo vode, nereaguje s HCl

- ak je správne určená látka a uvedené sú všetky zdôvodnenia **2 body**
- ak je látka priradená správne, ale bez zdôvodnenia prideliť len *0,5 bodu*
- ak látka nie je správne priradená (i keď sú uvedené zdôvodnenia) - žiadne body

b) $\text{Na}_2\text{CO}_3 + 2 \text{HCl} \rightarrow 2 \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$

- za správnu rovnicu udeliť **2 body**, ak v reakcii nie sú uvedené správne stechiometrické koeficienty udeliť len *1 bod*

c) $\text{ZnO} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2\text{O}$

- za správnu rovnicu udeliť **2 body**, ak v reakcii nie sú uvedené správne stechiometrické koeficienty udeliť len *1 bod*

Autori: RNDr. Jana Chrappová, PhD. (vedúca autorského kolektívu),

Mgr. Jela Nociarová

Recenzenti: RNDr. Marika Blaškovičová, Mgr. Ing. Miroslava Jurčová

Redakčná úprava: RNDr. Jana Chrappová, PhD.

Slovenská komisia chemickej olympiády

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2020